

"Stajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krole, za pol in četrt leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnina z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnstvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje števil. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubil!

Kmečki stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek sveder.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 2.

V Ptuj v nedeljo dne 13. januarja 1907.

VIII. letnik.

Današnja številka ima 4 strani priloge in obsega torej 12 strani.

Na predstraži.

Hudi boji se pripravljajo v novem letu, politične stranke se že pripravljajo na te boje, — in mi, ki stojimo na predstraži naprednega gibanja tudi ne smemo sedeti za pečo.

V hudi bolečinah je porodila avstrijska državna zbornica svoje zadnje date: splošno in enako volilno preobnovo. S tem so odprli novemu življenju prsto pot. Široke mase brezpravnega ljudstva bodo odtlej same odločevale o svoji usodi. Kandidati zakonitih sej in gostinskih konferenc bodo postali nemogoči; ne kaplancov, doktorjev in bogatašev, — ljudstvo treba boče vprašati. In to je ravno v naših razmerah velikega pomena. Spominjati se je treba le, na kako gajnen način se je vsilil prefekt Korbec za kandidata in prisilil vsa pravila izhajati iz apocrit, da je prišel pravi kor na glasove. "Kandidat vseh katoliških Slovencev", tako so vpili klerikalci o Koroscu, — in vendar je bil le kandidat poškepe prvaških duhovnikov in Ribiča, Ploja ter dr. Vovška, katerim se je zavaljal, da bodo zasledoval le njih politiko. Tako se je "delalo" in "fabriciralo" prvaški kandidati ter poslance. Znano je, da priključuje n. p. poslanec Rožkar pred vsemi ljudmi vsakemu kaplancetu roke; ne morda "iz pobožnosti", ampak samo da pribije svojo popolno odvisnost od klerikalnih mogotcev. Klerikalizem je postavil in komandiral doslej slovenske "poslance", — odtlej pa se mora to spremeniti. Treba boče kandidatom, da pokazujejo ljudstvu voljo, zmoglost in srce, da raskrijejo svojo dušo, da razvijejo svoj program. Splošno in enako volilna pravica nam je v prvi vrsti v zvezi z javno in sredstvo, ki mora napraviti ljudstvo politično zrelo.

Strah.

Fran-oško spisal Guy de Maupassant.

Po kosilu podali smo se na krov. Pred nami je ležala velika plošča južnega morja, na katero je sipala mirna luna svoje lahke žarke. Mirno je plovila velikanska barka in pošiljala velike oblake črnega dima proti nebu, in za nami je oralo kolo in valovi so bili divji in beli kakor morje vrole mesečine.

Šest ali sedem nas je bilo in stali smo v tistem začudenju, naši pogledi pa so iskali daljno Afriko, proti kateri smo se peljali. Komandant, ki je kadil svojo cigaro, nadajeval je pogovor in dejal: „Ja, ta dan sem imel strah. Moja barka se je borila šest ur v besnem valovju. K sreči nas je opazil proti večeru angleški parnik in nas vzel na krov.“

Medtem je stopil velik kot k nami; imel je zago-relo lice, resne poteze, — bil je to eden onih mož, katerim se pozna, da so potovali po tujih neznanih deželah v neizmerni nevarnosti: eden pogumnih mož, — in je dejal: „Vi trdite, gospod komandant, da ste čutili strah, ali jaz tega ne verujem. Mojte se o pomenu besede in o čustvu, ki sta ga čutili. Pogumen človek ne pozna strahu, ako pozna nevarnost. Razburjen je, bojazljiv, — ali strah to ni!“

Komandant je odgovoril s smehom: „Pri vragu, verujete mi, da sem se res bal!“

Tujec pa je dejal po časi: „Dovolite, da razložim svoje besede. Strah lahko čuti najpogumnejši mož; to

in politične vzgoje primanjkuje v naših krajih. S tem, da je klerikalstvo potegnilo politično moč na-se in spojilo pojma politike in vere, — ubilo je tudi hrepenenje po politični izobrazbi. Prižnica je postala politični oder, cerkev se je spremenila v hišo politične gonje in politične laži. Za prvi hip bi seveda koristil v tem oziru najbolj „kancelarski paragraf.“ Ali na Avstrijskem ima klerikalizem največjo moč, v najvišjih krogih ima še dovolj zaslonbe, da zamore zavrniti take, ljudstvu koristne predloge. In zavrnili jih je. Tako moramo biti pripravljeni, da se bode tudi v bodoče izrabljalo in slorabljalo cerkvene uredbe v politične namene. Pripravljeni moramo biti: na to, da se pozneje ne pustimo presenetiti. Naše delo pa bode — vzgoja. Oč moša do moša naj širi vsakdo napredno zavest, misel neodvisnosti od nepoklicanih vodij, — od moša do moša razsvetljivost duhove, da se postavijo v obrambo proti klerikalnemu nasilju...

Na predstraži smo. — dobro! Kakšne nade si smemo delati od splošne in enake volilne pravice? Veliko ne! To zaupmarjeno, prodano in na križ večnega trpljenja pribito ljudstvo je izgubilo čut, da je mesar sovražnik ovce, da so ljudske prijavke ljudski sovragi. Velike trume ljudstva ne vedo, kaj je državni ali deželni zbor, kaj je vlada, kaj poslanec, kaj je politika, — listek se jim princene in one ga nesejo v farož in fajmošter jim komandira, kaj naj storijo. Ali v kljub temu storimo naprednjaki tudi v bodoče svojo dolžnost, — tiščerji moške, ki so že danes v našem taboru, bodo pridobili nove tiščerje, — nadaljevali bomo svoje delo, postavljali kandidate, agitirali in se borili, — in enkrat mora priti konec klerikalno-prvaškega gospodstva, kajti: svaka sila do vremena!

je nekaj groznega, kakor da bi duša hipoma zgnila, kakor da bi prijel krč vse miši, vse srce; ali take občutke nimam pri napadu, v očigledu smrti, le pri neznanu grozovitosti te objame strah.

Čutil sem enkrat strah ob belem dnevu; deset let je od tega. In potem zadnje zimo v neki decembrski noči.

In vendar sem doživel dneve, ko me je čakala smrt. Enkrat so me pustili cestni roparji kot mrtvega na ulici ležati. Kot upornika so me obodili na vislice. Enkrat so me vrgli ob kitajskem obrežju v morje. Vsaokrat sem mislil, da sem izgubljen in sem se udal svoji usodi brez strahu. Strah je vse drugo!

Enkrat sem čutil strah v Afriki, ako ravno je strah sin severja; solnce razprši strah kakor meglo. V vročih krajih ni življenje dosti vredno; za malo ceno se vrže proč. Noči so svile brez strahov in duše ne poznajo temnih fantomov, ki nas v severnih krajih težijo.

Na afrikanških tleh pa se mi je pripetilo to-le:

Prepotoval sem sirne puščave južno od dežele Omar-gia. Vi poznate gladki, ednobarvni pesek neskončnih puščav ob obrežju morja. Predstavljajte si, da je postalo morje le pesek in da divja vihar po temu morju. Visoki kakor gore se valovi! Na to besno, ali nemo in murno morje pošilja južno solnce svoje nezgledne žarke. Brez odmora hiti po temu pesku navzgor in zopet navzdol, brez maru, brez solnce. Konji padejo do kolien v pesek in drtijo zopet od grča navzdol.

Bila sta dva prijatelja. Z nami so potovali osem

Že naprej pa naglašamo temeljna načela, katera nas bodo vodila v novih volitvah: 1. Kmet naj kmetsko zastopa, kajti edino on ima zmisel za kmetsko korist in kmetsko življenje! — 2. Kdor širi narodno so-vraštvo, kdor se zavzema za nesrečno politiko bratomorske boja med Nemci in Slovenci, med deželjani in meščani, ta ne sme biti poslanec! — 3. Kdor je naprednjak in išče svoje cilje v srednjem veku in si boče v prvi vrsti svoj žep napolniti, ta ne sme biti poslanec! — 4. Volili bomo torej moške, ki se zavzemajo za napredek in za narodni mir!

To je naše stališče!

Vi pa, ki živite zunaj med priprosti mi ljudmi, katere je psoval šele zadnji prvaški duhovnik za „neizobražene“, — Vi, ki hočete novo, boljše življenje, — pripravljajte se, budite, delajte neumorno in ne bojite se strahov, katere kliče klerikalizem in ki so prazni kakor vsi strahovi...

Novi časi zahtevajo novo delo!

Politični pregled.

Politika I. 1906. 23. svedčana 1906 je predložil ministerki predsednik Gautsch volilno preobnovo; zanimivo je, da se je Gautsch par tednov prej izjavil proti uredbi splošne in enake volilne pravice. Stranke so naskočile Gautscha; mož je poklical enega Čeha in enega Nemca za ministra, ali to mu ni pomagalo. 2. maja je šel Gautsch v pokoj. Nastopil je „rdeči princ“ Hobenlohe, ali čez en mesec jo je tudi ta možakar popihal v pokoj. 30. maja je nastopilo ministerstvo Beck. Vlada je postala parlamentarna, to se pravi: razni poslanci so postali ministri. In tej vladi se je posrečilo, urediti volilno preobnovo. 1. decembra je sprejela državna zbornica splošno in enako volilno pravico in po kratkem obotavljenju se

Spahijski in stiri kamele s hlapi. Nismo zamogli govoriti, popolnoma utrujeni in težni kakor puščava sama smo bili. Nakrat zavpje eden naših spremljevalcev začuden; vsi se ostavijo, vse je presentila čudna prikazen, ki jo doživijo večkrat potovalci po teh izgubljenih krajih.

Nekje blizu nas ali nevidno je bobnal nekdo, čarobni tambor teh puščav; razločevali smo dobro, enkrat je bobnal močneje, potem zopet slabše. Prestrašeni so se pogledali Arabci** in eden je dejal: Smrt je med nami! In v tem hipu je padel moj tovariš, moj prijatelj, iz konja, zadet od solnčarice***.

In naslednje ure sem se zamanj trudil, da ga zopet odivim, vedno pa sem čul bobnanje nevidnega tamburja; in čutil sem, kako je prilzeel pravi strah v moje kosti, v očigledu mrtvice v tej jami, napolnjeni z žarčim peskom, oddaljeni dvesto milj od človeških naselbin.

Ta dan sem razumel, kaj je strah... se bolje pa sem to drugič razumel.

Komandant je ostavil govornika in vprašal: „Oprostite, ali tambor? Kdo je bil to?“

Potnik je odgovoril: „Tega ne vem. Nikdo tega ne ve. Pravi, da prihaja to bobnanje od peska, katerega vrže veter na posušene rastline. Tako so mi pravili potopje.“

Ali povedati vam hočem še drugi doživljaj!

(Naprej prihajajo!)

** Afrikanški sluzabnik.

*** Arabci — afrikanški narod.

*** Solnčarica bolezen, kakor nap. prihajajo od prehodnega solca.